

Rozbor díla: Alois a Vilém Mrštíkové – Maryša

Umělecký text

Analýza uměleckého textu

- Literární druh – drama
- Literární forma – činohra
- Literární žánr – realistické vesnické drama
- Téma díla – násilné manželství z donucení a následná pomsta
- Motivy díla – manželství z rozumu, láska vs. majetek, nátlak rodiny, pomsta, vina, vesnické tradice
- Časoprostor – konec 19. století, moravská vesnice (Těšany a okolí)
- Zasazení výňatku do kontextu díla – **děj**:

Maryša je rodiči donucena ke sňatku s bohatým, ale hrubým mlynářem Vávrou, přestože miluje rekruta Francka. Manželství je nešťastné – Vávra Maryšu psychicky i fyzicky týrá, ponižuje ji a dává jí najevo svou moc. Francek se po návratu z vojny pokouší Maryšu přesvědčit k útěku, ale ta to odmítá. V bezvýchodné situaci se Maryša rozhodne k zoufalému činu – otráví Vávru kávou – k čemuž se nakonec i přizná. Drama končí tragicky, bez skutečného vítězství kohokoli.

- Kompoziční výstavba – chronologická, klasická dramatická stavba (expozice – kolize – krize – peripetie – katastrofa).
- Vypravěč – není, drama je psáno formou replik jednotlivých postav
- Charakteristika postav
 - **Maryša** – mladá vesnická dívka, citlivá, původně poslušná, vnitřně zlomená; postupně dospěje k zoufalému, ale rozhodnému činu.
 - **Vávra** – bohatý mlynář, autoritativní, hrubý, žárlivý, tyran; zosobňuje moc peněz a patriarchátu.
 - **Francek** – Maryšin milý, citově založený, ale nerozhodný; nedokáže Maryšu skutečně zachránit.
 - **Lízal** – Maryšin otec, tvrdohlavý sedlák, upřednostňuje majetek a společenské postavení před štěstím dcery.
 - **Lízalka** – Maryšina matka, pasivní, podřízená manželovi, bojí se odporovat tradici.
 - **Strouhalka** – vdova, kritická k vesnickým poměrům, představuje hlas rozumu a zkušenosti.

- Jazykové prostředky – hovorová čeština, nářeční prvky, realismem ovlivněný jazyk
- Typy promluv – dialogy, monology, dramatické repliky
- Tropý a figury – symbolika (káva = pomsta), kontrasty (láska × povinnost), opakování

Literárně-historický kontext

- Zařazení autora do literární(ho)
 - období – realismus
 - skupiny – realistická venkovská próza a drama
 - směru – kritický realismus
- Další díla od autora
 - Alois Mrštík – *Rok na vsi*
 - Vilém Mrštík – *Pohádka máje*
- Další podobní představitelé
 - **Božena Němcová** – *Babička*
 - **Karel Václav Rais** – *Kalibův zločin*
 - **Alois Jirásek** – *Vojnarka*